

CUPRINS

NOTĂ INTRODUCTIVĂ	15
--------------------------------	-----------

TEMA 1

INTRODUCERE. NOȚIUNI. IZVOARE JURIDICE	17
1.1. Obiectul disciplinei	17
1.2. Răspunderea juridică a funcționarului public – formele ei	17
1.3. Noțiunea de răspundere penală	19
1.4. Principiile fundamentale incidente.....	19
1.5. Izvoarele juridice.....	21
1.5.1. Izvoare interne.....	21
1.5.2. Jurisprudența obligatorie.....	23
1.5.3. Izvoare internaționale și europene	23
1.6. Repere pentru seminar.....	24
1.7. Concepte-cheie	25

TEMA 2

INFRAȚIUNEA CA TEMEI AL ANTRENĂRII RĂSPUNDERII

PENALE	26
2.1. Definiția legală și trăsăturile esențiale	26
2.2. Conținutul infracțiunii	29
2.2.1. Obiectul infracțiunii	29
2.2.2. Subiecții infracțiunii.....	30
2.2.3. Latura obiectivă și latura subiectivă.....	30
2.3. Formele infracțiunii intenționate	31
2.4. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni	32
2.5. Participația penală	33
2.6. Răspunderea penală a persoanei juridice	33
2.7. Cauzele care înlătură răspunderea penală	34
2.8. Consecințele sancționatorii specifice funcționarului public.....	35
2.9. Repere pentru seminar.....	36
2.10. Concepte-cheie	36

TEMA 3

DEFINIREA NOȚIUNILOR PROPRII DREPTULUI PENAL CE ÎȘI GĂSESC INCIDENȚA ÎN SFERA ADMINISTRAȚIEI

PUBLICE (I).....	37
3.1. Rolul definițiilor legale	37
3.2. Funcționarul public în sensul legii penale – art. 175 C. pen.	37
3.2.1. Textul legal	37
3.2.2. Analiza elementelor comune.....	38
3.2.3. Categoria de la lit. a) – exercitarea prerogativelor puterilor statului.....	38
3.2.4. Categoria de la lit. b) – demnitatea publică și funcția publică de orice natură.....	39
3.2.5. Categoria de la lit. c) – operatorii economici cu capital de stat.....	40
3.2.6. Funcționarul public “asimilat” – art. 175 alin. (2)	40
3.2.7. Comparatie cu funcționarul public în sens administrativ.....	41
3.3. Extinderea sferei subiecților – art. 308 C. pen.	42
3.4. Noțiunea de “public” – art. 176 C. pen.	43
3.5. Înscrișul oficial – art. 178 alin. (2) C. pen.....	43
3.6. Consecințele deosebit de grave – art. 183 C. pen.....	44
3.7. Alte noțiuni relevante din Titlul X	44
3.8. Repere pentru seminar.....	46
3.9. Concepte-cheie	46

TEMA 4

DEFINIREA NOȚIUNILOR PROPRII DREPTULUI PENAL CE ÎȘI GĂSESC INCIDENȚA ÎN SFERA ADMINISTRAȚIEI

PUBLICE (II)	47
4.1. Atribuțiile de serviciu și îndeplinirea lor defectuoasă.....	47
4.1.1. Problema	47
4.1.2. Decizia Curții Constituționale nr. 405/2016	47
4.1.3. Consecințe practice	48
4.1.4. “Act contrar îndatoririlor de serviciu”	49
4.1.5. Actul trebuie să intre în competența funcționarului?	50
4.2. Folosul necuvenit	50

4.3. Conflictul de interese și incompatibilitățile	51
4.3.1. Sediul materiei	51
4.3.2. Corespondentul penal – art. 301 C. pen.	51
4.4. Noțiuni din Legea nr. 78/2000	52
4.4.1. Extinderea sferei subiecților.....	53
4.4.2. Infracțiunile asimilate celor de corupție.....	53
4.4.3. Cauza de agravare de la art. 7	53
4.4.4. Infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene	53
4.5. Noțiuni procesuale cu impact administrativ	54
4.6. Repere pentru seminar	55
4.7. Concepte-cheie	55

TEMA 5

INFRACȚIUNI CONTRA AUTORITĂȚII.....	56
5.1. Considerații generale.....	56
5.2. Ultrajul (art. 257 C. pen.)	56
5.2.1. Textul	56
5.2.2. Natura juridică.....	57
5.2.3. Subiectul pasiv	58
5.2.4. Cerințe esențiale	58
5.2.5. Latura subiectivă	59
5.2.6. Aspecte procesuale.....	59
5.3. Uzurparea de calități oficiale (art. 258 C. pen.)	59
5.3.1. Conținutul.....	59
5.3.2. Analiza	59
5.3.3. Delimitări	60
5.4. Sustragerea sau distrugerea de înscrisuri (art. 259 C. pen.)	60
5.4.1. Conținutul.....	60
5.4.2. Analiza	61
5.4.3. Delimitări	61
5.5. Ruperea de sigilii (art. 260 C. pen.)	62
5.6. Sustragerea de sub sechestru (art. 261 C. pen.).....	62
5.7. Repere pentru seminar.....	63
5.8. Concepte-cheie	63

TEMA 6

INFRAȚIUNI CONTRA ÎNFĂPTUIRII JUSTIȚIEI	64
6.1. Considerații generale.....	64
6.2. Nedenunțarea (art. 266 C. pen.)	64
6.3. Omisiunea sesizării (art. 267 C. pen.)	65
6.3.1. Textul	65
6.3.2. Importanța textului pentru administrația publică	65
6.3.3. Condiții de existență.....	65
6.3.4. Consecințe practice	66
6.4. Inducerea în eroare a organelor judiciare (art. 268 C. pen.).....	66
6.5. Favorizarea făptuitorului (art. 269 C. pen.).....	67
6.6. Obstrucționarea justiției (art. 271 C. pen.)	68
6.7. Influențarea declarațiilor (art. 272 C. pen.)	68
6.8. Mărturia mincinoasă (art. 273 C. pen.)	69
6.9. Sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri (art. 275 C. pen.).....	70
6.10. Compromiterea intereselor justiției (art. 277 C. pen.).....	70
6.11. Ultrajul judiciar (art. 279 C. pen.).....	71
6.12. Abuzurile în activitatea judiciară	72
6.13. Nerespectarea hotărârilor judecătorești (art. 287 C. pen.).....	73
6.14. Repere pentru seminar.....	74
6.15. Concepte-cheie	74

TEMA 7

INFRAȚIUNI DE CORUPȚIE	75
7.1. Considerații generale.....	75
7.2. Luarea de mită (art. 289 C. pen.).....	75
7.2.1. Textul	75
7.2.2. Subiectul activ	76
7.2.3. Elementul material	77
7.2.4. Cerința esențială	77
7.2.5. Latura subiectivă	78
7.2.6. Consumare și moment al prescripției.....	78
7.2.7. Sancțiuni și măsuri	78
7.3. Darea de mită (art. 290 C. pen.)	79
7.3.1. Textul	79

7.3.2. Analiza	79
7.3.3. Cauza justificativă a constrângerii – alin. (2).....	80
7.3.4. Cauza de nepedepsire a denunțului – alin. (3)	80
7.3.5. Aspecte procesuale.....	81
7.4. Traficul de influență (art. 291 C. pen.).....	81
7.4.1. Textul	81
7.4.2. Analiza	81
7.4.3. Delimitări	82
7.5. Cumpărarea de influență (art. 292 C. pen.)	82
7.6. Infrațiunile prevăzute de Legea nr. 78/2000.....	83
7.7. Competența organelor judiciare	84
7.8. Repere pentru seminar.....	84
7.9. Concepte-cheie	85

TEMA 8

INFRAȚIUNI DE SERVICIU	86
8.1. Considerații generale.....	86
8.2. Delapidarea (art. 295 C. pen.)	86
8.2.1. Textul	86
8.2.2. Subiectul activ	86
8.2.3. Obiectul material.....	87
8.2.4. Elementul material	87
8.2.5. Forme și sancțiuni	88
8.3. Purtarea abuzivă (art. 296 C. pen.).....	88
8.4. Abuzul în serviciu (art. 297 C. pen.).....	89
8.4.1. Textul	89
8.4.2. Evoluția textului și controlul de constituționalitate	89
8.4.3. Structura infrațiunii	90
8.4.4. Varianta de la alin. (2) – abuzul discriminatoriu.....	90
8.4.5. Forme agravate.....	91
8.4.6. Delimitări	91
8.5. Neglijența în serviciu (art. 298 C. pen.)	91
8.6. Folosirea abuzivă a funcției în scop sexual (art. 299 C. pen.).....	92
8.7. Uzurparea funcției (art. 300 C. pen.).....	93
8.8. Folosirea funcției pentru favorizarea unor persoane (art. 301 C. pen.).....	94

8.9. Divulgarea informațiilor.....	94
8.10. Infrațiuni privind fondurile publice	95
8.11. Repere pentru seminar.....	96
8.12. Concepte-cheie	97

TEMA 9

INFRAȚIUNI DE FALS.....	98
9.1. Considerații generale.....	98
9.2. Falsul material în înscrisuri oficiale (art. 320 C. pen.).....	98
9.2.1. Textul	98
9.2.2. Analiza	99
9.3. Falsul intelectual (art. 321 C. pen.).....	99
9.3.1. Textul	99
9.3.2. Analiza	100
9.3.3. Aplicații administrative tipice	100
9.3.4. Concurs cu alte infracțiuni	101
9.4. Falsul în înscrisuri sub semnătură privată (art. 322 C. pen.).....	101
9.5. Uzul de fals (art. 323 C. pen.)	102
9.6. Falsificarea unei înregistrări tehnice (art. 324 C. pen.).....	103
9.7. Falsul informatic (art. 325 C. pen.)	103
9.8. Falsul în declarații (art. 326 C. pen.).....	104
9.9. Falsul privind identitatea (art. 327 C. pen.).....	105
9.10. Falsificarea instrumentelor oficiale (art. 317-319 C. pen.)	105
9.11. Extinderea la autoritățile străine (art. 328 C. pen.)	106
9.12. Repere pentru seminar.....	106
9.13. Concepte-cheie	107

TEMA 10

PARTICIPANȚII LA PROCESUL PENAL ȘI COMPETENȚA

ORGANELOR JUDICIARE	108
10.1. Procesul penal – noțiune și principii	108
10.2. Participanții în procesul penal	109
10.2.1. Organele judiciare (art. 30)	109
10.2.2. Părțile (art. 32)	109
10.2.3. Subiecții procesuali principali (art. 33).....	110
10.2.4. Alți subiecți procesuali (art. 34).....	110

10.2.5. Drepturile suspectului și ale inculpatului.....	110
10.2.6. Avocatul. Asistența juridică (art. 88-96).....	111
10.3. Competența organelor judiciare	111
10.3.1. Competența instanțelor judecătorești	111
10.3.2. Competența după calitatea persoanei – reguli complementare	113
10.3.3. Competența teritorială (art. 41)	113
10.3.4. Competența judecătorului de drepturi și libertăți (art. 53).....	113
10.3.5. Competența judecătorului de cameră preliminară (art. 54).....	113
10.3.6. Organele de urmărire penală (art. 55-57).....	114
10.3.7. Structurile specializate de parchet.....	115
10.4. Organele de constatare	115
10.5. Incompatibilitatea, abținerea și recuzarea	116
10.6. Repere pentru seminar.....	117
10.7. Concepte-cheie	117

TEMA 11

ACȚIUNILE ÎN PROCESUL PENAL	119
11.1. Noțiunea de acțiune în justiție	119
11.2. Acțiunea penală	119
11.2.1. Obiectul și exercitarea (art. 14).....	119
11.2.2. Condițiile punerii în mișcare (art. 15).....	120
11.2.3. Cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale (art. 16)	120
11.2.4. Stingerea acțiunii penale (art. 17)	121
11.2.5. Continuarea procesului penal la cererea suspectului sau inculpatului (art. 18)	121
11.2.6. Plângerea prealabilă	122
11.3. Acțiunea civilă.....	122
11.3.1. Obiectul și exercitarea (art. 19).....	122
11.3.2. Constituirea ca parte civilă (art. 20).....	123
11.3.3. Introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente (art. 21).....	124
11.3.4. Renunțarea, tranzacția și transmiterea acțiunii civile (art. 22-24).....	124

11.3.5. Rezolvarea acțiunii civile în procesul penal (art. 25 și art. 397)	125
11.3.6. Exercițarea acțiunii civile la instanța civilă (art. 27-28)	125
11.4. Particularități în cauzele privind funcționari publici	126
11.5. Repere pentru seminar	127
11.6. Concepte-cheie	127

TEMA 12

PROBELE	128
12.1. Noțiuni fundamentale	128
12.2. Obiectul probațiunii (art. 98)	129
12.3. Sarcina probei (art. 99)	129
12.4. Administrarea probelor (art. 100)	129
12.5. Principiul loialității administrării probelor (art. 101)	130
12.6. Excluderea probelor obținute în mod nelegal (art. 102)	131
12.7. Aprecieră probelor (art. 103)	131
12.8. Mijloacele de probă	132
12.8.1. Declarațiile	132
12.8.2. Metodele speciale de supraveghere sau cercetare (art. 138-153)	133
12.8.3. Percheziția și ridicarea de obiecte și înscrisuri (art. 157-171)	135
12.8.4. Expertiza și constatarea (art. 172-191)	135
12.8.5. Înscrisurile și mijloacele materiale de probă (art. 197-201)	136
12.9. Particularități probatorii în cauzele privind administrația publică	136
12.10. Repere pentru seminar	137
12.11. Concepte-cheie	138

TEMA 13

MĂSURILE PROCESUALE	139
13.1. Noțiune și clasificare	139
13.2. Măsurile preventive – dispoziții generale	139
13.2.1. Scopul și condițiile generale (art. 202)	139
13.2.2. Categoriile măsurilor preventive (art. 202 alin. 4)	140
13.2.3. Organul competent (art. 203)	140
13.3. Reținerea (art. 209-210)	141

13.4. Controlul judiciar (art. 211-215 ²).....	142
13.4.1. Obligațiile legale (art. 215 alin. 1)	142
13.4.2. Obligațiile facultative (art. 215 alin. 2).....	142
13.4.3. Durata și contestarea	143
13.4.4. Controlul judiciar pe cauțiune (art. 216-217).....	143
13.5. Arestul la domiciliu (art. 218-222).....	144
13.5.1. Condiții.....	144
13.5.2. Conținutul (art. 221).....	144
13.5.3. Durata.....	144
13.6. Arestarea preventivă (art. 223-240)	145
13.6.1. Cazurile prevăzute de art. 223 alin. (1)	145
13.6.2. Cazul prevăzut de art. 223 alin. (2) – pericolul pentru ordinea publică.....	145
13.6.3. Restricția din art. 223 alin. (3)	146
13.6.4. Procedura și durata.....	146
13.6.5. Încetarea de drept, revocarea și înlocuirea (art. 241-242).....	147
13.7. Măsurile preventive aplicabile persoanei juridice (art. 493).....	147
13.8. Măsurile asigurătorii (art. 249-254)	148
13.8.1. Scopul și conținutul (art. 249).....	148
13.8.2. Sfera bunurilor	148
13.8.3. Caracterul obligatoriu în anumite cazuri.....	149
13.8.4. Limita esențială pentru administrație (art. 249 alin. 8)	149
13.8.5. Procedura	149
13.8.6. Aducerea la îndeplinire (art. 252-254).....	150
13.8.7. Importanța practică în cauzele privind administrația.....	150
13.9. Restituirea lucrurilor și restabilirea situației anterioare (art. 255- 256).....	151
13.10. Aplicarea provizorie a măsurilor de siguranță cu caracter medical (art. 245-248)	151
13.11. Repere pentru seminar.....	151
13.12. Concepte-cheie	152

TEMA 14

FAZELE PROCESULUI PENAL..... 153

14.1. Structura procesului penal.....	153
14.2. Urmărirea penală	153

14.2.1. Obiectul și caracterele (art. 285)	153
14.2.2. Modurile de sesizare (art. 288-294 ²)	154
14.2.3. Începerea urmăririi penale (art. 305)	155
14.2.4. Soluțiile de neurmărire și netrimiteră în judecată (art. 314-318)	155
14.2.5. Rezolvarea cauzei și sesizarea instanței (art. 327-329)	156
14.2.6. Plângerea împotriva actelor de urmărire penală (art. 336-341)	157
14.3. Camera preliminară (art. 342-348)	158
14.3.1. Obiectul (art. 342)	158
14.3.2. Procedura (art. 344-345)	158
14.3.3. Soluțiile (art. 346)	158
14.3.4. Importanța practică	159
14.4. Judecata	159
14.4.1. Dispoziții generale (art. 349-370)	159
14.4.2. Judecata în primă instanță (art. 371-407)	160
14.4.3. Căile de atac	161
14.4.4. Acordul de recunoaștere a vinovăției (art. 478-488)	163
14.4.5. Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice (art. 489-503)	164
14.5. Executarea hotărârilor penale (art. 550-6011)	164
14.6. Contestația privind durata procesului penal (art. 4881-4886)	165
14.7. Repere pentru seminar	165
14.8. Concepte-cheie	166
BIBLIOGRAFIE	167
I. Izvoare normative	167
II. Tratatate, cursuri universitare, monografii și lucrări colective	167
III. Articole și studii de specialitate	170
IV. Jurisprudență obligatorie citată în curs	170

TEMA 1

INTRODUCERE. NOȚIUNI. IZVOARE JURIDICE

1.1. Obiectul disciplinei

Disciplina *Răspunderea penală în administrația publică* se situează la intersecția a două ramuri de drept care, în mod obișnuit, sunt studiate separat: dreptul penal, ramură de drept public care stabilește faptele ce constituie infracțiuni și sancțiunile aplicabile, și dreptul administrativ, care reglementează organizarea și funcționarea administrației publice, statutul personalului acesteia și regimul actelor administrative.¹

Punctul de întâlnire este *funcționarul public* – sau, mai exact, persoana care exercită o funcție publică ori un serviciu de interes public. Această persoană se află într-o dublă poziție față de legea penală:

- este **destinatar calificat** al unui număr semnificativ de norme de incriminare, care îi sunt aplicabile exclusiv sau care îi agravează răspunderea tocmai în considerarea calității sale (infracțiunile de corupție, cele de serviciu, falsul intelectual, omisiunea sesizării);
- este **beneficiar al unei protecții penale sporite**, în considerarea autorității pe care o exercită (infracțiunile contra autorității, în special ultrajul).

Obiectul disciplinei nu este, așadar, dreptul penal în ansamblul său, ci acel segment al dreptului penal și al procedurii penale care se activează atunci când o faptă este săvârșită de un funcționar public, împotriva unui funcționar public sau în legătură cu exercitarea unei funcții publice.

1.2. Răspunderea juridică a funcționarului public – formele ei

Codul administrativ (O.U.G. nr. 57/2019) consacră un regim al răspunderii funcționarului public care cuprinde patru forme, susceptibile de a se cumula:²

¹ Pentru dezvoltări, a se vedea C. Mitrache, Cr. Mitrache, *Drept penal român. Partea generală*, ed. a V-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2023; L.V. Lefterache, *Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2021.

² Pentru o analiză dedicată formelor răspunderii juridice a funcționarului public și corelației dintre ele, a se vedea B. Bodea, *Elemente de drept și procedură penală privitoare la antrenarea răspunderii penale a funcționarului public*, Ed. Hamangiu, București, 2020.

a) Răspunderea disciplinară. Intervine pentru încălcarea cu vinovăție a îndatoririlor de serviciu și a normelor de conduită. Sancțiunile sunt administrative (muștrare scrisă, diminuarea drepturilor salariale, retrogradare, destituire din funcția publică). Se stabilește de autoritatea sau instituția publică, de regulă la propunerea comisiei de disciplină.

b) Răspunderea contravențională. Intervine pentru fapte săvârșite în timpul serviciului sau în legătură cu atribuțiile de serviciu care sunt calificate drept contravenții. Sancțiunea este, tipic, amenda contravențională.

c) Răspunderea civilă (patrimonială). Are ca obiect repararea prejudiciului cauzat autorității ori instituției publice sau terților. Se angajează pentru pagube produse din vinovăția funcționarului, pentru sume nedatorate încasate și pentru daunele plătite de autoritate terților în temeiul unei hotărâri judecătorești definitive.

d) Răspunderea penală. Intervine pentru infracțiuni săvârșite în timpul serviciului sau în legătură cu atribuțiile funcției. Este forma cea mai gravă de răspundere și singura care poate atrage pedepse privative de libertate, precum și interzicerea dreptului de a mai ocupa o funcție publică.

Raportul dintre forme. Regula este a **cumulului**, nu a alternativității: aceeași faptă poate atrage simultan răspunderea disciplinară, civilă și penală, întrucât fiecare protejează valori diferite și urmărește finalități diferite. Principiul *ne bis in idem*, consacrat de art. 6 C. proc. pen. și de art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția europeană a drepturilor omului, se opune unei duble sancționări *de natură penală* pentru aceeași faptă; potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (criteriile *Engel*), o sancțiune formal administrativă poate fi calificată ca “penală” în sens convențional dacă are caracter represiv și o severitate suficientă. Aceasta este o problemă reală în materie contravențională, dar mai puțin în materie disciplinară, unde sancțiunea vizează raportul de serviciu, iar nu ordinea publică generală.³

Suspendarea procedurii disciplinare. Atunci când fapta funcționarului public a fost sesizată și ca abatere disciplinară, și ca infracțiune, procedura angajării răspunderii disciplinare se suspendă până la dispunerea clasării ori

³ Asupra criteriilor *Engel* și a incidenței principiului *ne bis in idem* în raportul dintre sancțiunea administrativă și cea penală, a se vedea M. Udrioiu, *Sinteze de procedură penală. Partea generală*, vol. I-II, ed. a 6-a, Ed. C.H. Beck, București, 2025; D.M. Morar (coord.), *Codul de procedură penală în jurisprudența Curții Constituționale. Comentarii pe articole*, Ed. Hamangiu, București, 2021, comentariul art. 6 C. proc. pen.

renunțării la urmărirea penală sau până la data la care instanța judecătorească dispune achitarea, renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei ori încetarea procesului penal. Rațiunea este evitarea unor constatări contradictorii asupra aceluiași fapt.⁴

1.3. Noțiunea de răspundere penală

Răspunderea penală este raportul juridic de conflict, născut prin săvârșirea infracțiunii, între stat și infractor, în temeiul căruia statul are dreptul de a trage la răspundere pe cel vinovat, iar acesta are obligația de a suporta consecințele faptei sale.⁵

Textul-cheie este **art. 15 alin. (2) C. pen.:** *“Infracțiunea este singurul temei al răspunderii penale.”* Consecințele acestei formulări sunt fundamentale pentru administrație:

- nicio abatere disciplinară, oricât de gravă, nu poate genera prin ea însăși răspundere penală, dacă fapta nu întrunește trăsăturile infracțiunii;
- nicio încălcare a unui regulament intern, a unui ordin al superiorului sau a unei norme de conduită nu este, prin sine, infracțiune;
- reciproc, dispunerea unei sancțiuni disciplinare nu prejudică existența infracțiunii, iar absența unei sancțiuni disciplinare nu o exclude.

Răspunderea penală are caracter **personal** – se angajează numai față de cel care a săvârșit infracțiunea, în calitate de autor, coautor, instigator sau complice (art. 174 C. pen.) – și este **individualizată**, în sensul că pedeapsa se stabilește în raport cu gravitatea concretă a faptei și cu pericolozitatea infractorului (art. 74 C. pen.).

1.4. Principiile fundamentale incidente

Legalitatea incriminării și a pedepsei (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) – art. 1 și art. 2 C. pen. Legea penală prevede faptele care constituie

⁴ Pentru raportul dintre răspunderea disciplinară și cea penală în cazul profesiilor supuse unui statut special, a se vedea I. Gârbuleț, *Tratat privind răspunderea disciplinară a magistraților*, Ed. Universul Juridic, București, 2020.

⁵ Pentru definirea răspunderii penale ca raport juridic penal de conflict, a se vedea C.A. Domocoș, *Drept penal. Partea generală. Curs universitar*, Ed. Universul Juridic și Ed. Pro Universitaria, București, 2026; C. Mitache, Cr. Mitache, *Drept penal român. Partea generală*, ed. a V-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2023.

infrațiuni; nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârșită. Corelativ, nu se poate aplica o pedeapsă care nu era prevăzută la data faptei, iar pedeapsa nu poate fi stabilită în afara limitelor generale.⁶

Pentru administrație, principiul legalității are o consecință practică decisivă: **textul de incriminare este de strictă interpretare**. El nu poate fi extins prin analogie asupra unor fapte pe care legiuitorul nu le-a avut în vedere. Curtea Constituțională a aplicat riguros acest principiu în materia abuzului în serviciu, prin Decizia nr. 405/2016, restrângând sfera “încălării atribuțiilor de serviciu” la încălcarea unor dispoziții cuprinse în legi, ordonanțe sau ordonanțe de urgență – excluzând, așadar, hotărârile de Guvern, ordinele de ministru, regulamentele interne și fișa postului ca surse autonome ale ilicitului penal.

Aplicarea legii penale în timp – art. 3-7 C. pen. Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în timpul cât ea se află în vigoare (art. 3). Excepțiile sunt: legea de dezincriminare (art. 4), care se aplică retroactiv și face să înceteze executarea pedepselor și toate consecințele penale ale condamnării; legea penală mai favorabilă intervenită până la judecarea definitivă (art. 5); și legea penală mai favorabilă intervenită după judecarea definitivă (art. 6). Curtea Constituțională a stabilit că art. 5 este constituțional numai în măsura în care nu permite combinarea prevederilor din legi succesive – regula aplicării *globale*, iar nu pe instituții autonome, a legii mai favorabile.

Această materie a cunoscut în ultimii ani o instabilitate semnificativă în privința **prescripției răspunderii penale**. Prin Decizia nr. 297/2018 și apoi prin Decizia nr. 358/2022, Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea soluției legislative privind întreruperea cursului prescripției, iar Înalta Curte de Casație și Justiție, prin **Decizia nr. 67/2022** (recurs în interesul legii), a stabilit că normele referitoare la întreruperea cursului prescripției sunt norme de drept penal material, supuse principiului activității legii penale prevăzut de art. 3 C. pen., cu excepția dispozițiilor mai favorabile, potrivit principiului *mitior lex*. Consecința practică: pentru fapte săvârșite în intervalul cuprins între aceste decizii, cursul prescripției nu a fost susceptibil de întrerupere, ceea ce a

⁶ Asupra conținutului principiului legalității incriminării și a exigențelor de *lex certa* și *lex praevia*, a se vedea M.A. Hotca, „Reflectarea principiilor dreptului penal în Codul penal în vigoare”, în *Dreptul* nr. 12/2021; Fl. Streteanu, D. Nițu, *Drept penal. Partea generală. Curs universitar*, vol. I-II, Ed. Universul Juridic, București, 2014-2018.